List 29. **NOVICE** Tečaj XXXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 22. julija 1874.

Obseg: Posnetek iz obravnav mednarodnega zbora umnih sadje- in vinorejcev od 2. do 7. dne meseca oktobra l. l. na Dunaji. — Gozd in miši. — Zmečkanje, maščenje ali drozganje grozdja ob trgatvi. (Konec.) — Potreba živinskih sejmov v Lescah. — O slovensko-nemškem delu Wolfovega slovnika. — Državnopravna opozicija in omahovalna stranka. — Oroslav Caf. — Moj pès. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Posnetek iz obravnav mednarodnega zbora umnih sadje- in vinorejcev

od 2. do 7. dne meseca oktobra l. l. na Dunaji.

Vže v prvem programu je bilo izrečeno, da bo treba posebej obravnavati čisto vinorejske in sadjerejske stvari in zato se je tudi zbor razdelil precej v odsek za sadjerejo in v ta za vinorejo.

V predsedništvo odseka za sadjerejo so bili voljeni: dr. E. Lukas iz Reutlingen-a za prvega predsednika, profesor dr. Drag. Koch iz Berolina in E. baron Trautenberg iz Prage za podpredsednika.

Zapisnikarja sta bila gospoda Jožef Berman, tajnik vrtnarskega društva na Dunaji in profesor Belke iz Keszthely-a.

V predsedništvo odseka za vinorejo so bili izvoljeni: baron Dael Koeth iz Soergenloch-a za prvega predsednika, gospod baron Avgust Babo iz Klosterneuburg-a in stotnik Filip Ludvig, predsednik odbora za sadje- in vinorejo pri c. k. kmetijski družbi na Dunaji, za podpredsednika. Zapisnikarji pa so bili gospodje: dr. Velten, dr. Haas iz Klosterneuburg-a in Viktor Huebner iz Znojma. Vdeležitev se imenuje lahko obilna, ker se je zborovanja vdeležilo 172 udov.

Odsek za sadjerejo je obravnaval o sledečih vprašanjih:

Katerih novejših metod se poslužujejo sadjerejci djansko in vspešno pri žlahnenji in reji mladih visocih in druzih dreves in pri reji drevja?

Med novejšimi načini so se omenili posebno oni, po katerih se žlahne mladike, kakor oko ali popek pri okuliranji (to je, pri cepljenji v kožo), pod kožo na strani vcepijo, kakor na pr. cepljenja za kožo na strani in okuliranje z mladiko. Priporočila vredno se je tudi spoznalo žlahnjenje z nasadom na sedlo, katèro je znajdel Lukas.

Gledé izreje dreves, posebno visocih se je spoznalo, da je primerno obrezovanje v drevesnici najbolje sredstvo deblo vtrditi in popolnoma ukoreniniti. Priporočal se je tudi napredek v sadjereji, namreč formiranje mlamladih dreves in pa pokrivanje drevesnice z gnojem, čreslom i. d. Onim, kateri želé, da jim drevesnica brž kaj nese, se priporoča drevesa v drevesnici tako daleč enega od druzega saditi, da morejo vmes sočivje itd. pridelati.

Pri reji dreves je to tudi velik napredek, da se zdaj napravljajo veči jame za drevje, potem da se ne sadí na plitvih ravninah in močvirnem svetu, ampak po gričih in da se drevesne plošče pokrivajo z dobro steljo, s katero se obrani enakomerna mokrota in toplota tal.

Jako koristno je obrezanje poleti; tudi mladenje dreves v poznem poletji, julija in avgusta meseca se posebno zarad tega priporoča, ker se rane hitreje zacelijo in redkeje drevesa obolé. Deblo in veje se obvaruje pred škodljivimi živali itd. najbolj, če se namažejo z apnom.

Štel je odsek med napredke tudi veselo novico, da se vedno bolj razširjuje spoznanje, da je treba vsako leto drevesom gnojiti.

Živahna razprava je bila pri vprašanji:

2. Kaj je vzročilo letošnjo skoraj povsod slabo letino?

Začel je razpravo gosp. dr. Lukas. On je najprej naštel glavne vzroke, kateri napravijo sadno drevje rodovitno.

Ti so: 1) Zdrava pravilna rast. 2) Nakopičenje založnih snovi v drevji, ker drevo le takrat more obroditi, kedar se je pri rastenji nabralo v drevesu mnogo založnih snovi. Ako je teh le malo, tako drevo sicer cvete, al obroditi ne more. V tem se tudi najde pojasnilo, da drevo, akoravno je imelo obilo cvetja, ni pri vgodnem vremenu obrodilo. 3) Perje v svoji rasti ne smejo zadrževati: mrčesi, vreme, posebno pa ne gobe. 4) Drevo more pravilno poganjati. To je bilo sicer vže v prvem odstavku povedano, al vendar je treba še tù omeniti, da se mnogokrat pripeti, da drevesom, katera rastejo blizo močno gnojenih gred, odpade cvetje in da reservne ali založne snovi ženó proti vrhu, kjer poženó nove odrastke, namesti da bi se obranile za odrastke, cvetje in sad prihodnjega leta. 5) Toplo pozno poletje posebno pospešuje napravo cvetličnih popkov. 6) Zemlja mora imeti dosti redilnih snoví. (Dal. prih.)

Gozd in miši.

Marsikdo bo vprašal, kaj ima gozd opraviti z mišjo zjedino? Jako mnogo! Prvič se izredé in neizmerno pomnožé škodljivi mrčesi, namreč: kobilice, miši i. d. le pri hudi vročini in v negozdnatih puščavah, drugič pa izredi gozd one živali, ter njim daje stanovanje, katere neizmerno veliko miši in škodljivih mrčesov pokončajo. Te živali so: sokoli, sove, krokarji in črne vrane; potem lisice, ježi, dihurji in posebno podlasice.

Te živali živé večidel od miši in škodljvih mrčesov, med katere se v prvi vrsti sme šteti ličinke ali ogerce. Včasih ti dobrotniki kmeta in gozdarja tudi pojedó ka-

cega mladega zajca ali jerebico ali kacega druzega tiča, da lisica, kedar jo priganja lakota, se tudi prikrade k hišam in vkrade perutnino. Al škoda, katero nekatere teh živalic sem ter tje napravijo, je le mala, in nevredna primerjanja s koristjo, katero vse one živalice napravijo s pokončevanjem škodljivih mrčesov in miši. Vendar se pa za ohranitev teh koristnih živali nič ne stori in najemniki lova še celó plačujejo strelca še celó tacih živali, katere lovu nič ne škodujejo.

Zajec napravi stokrat toliko škode in mnogokrat še več, kar je vreden, med tem, ko sova in jež lovu nič ne škodujeta in vendar te koristni živali lovec preganja. Če pa podlasica, dihur, sokol, vrana in krokar tje in sem kako jerebičico ali škrjanca pojedó, tako pa tudi na milijarde poljskih miši in škodljivega mrčesa pokončajo.

Pridni opazovalci so se prepričali, da dihur na dan 40 do 50 miši, podlasica ravno toliko, sova 15 do 20, vrana, krokar in sokol po 10 do 15, in jež ravno toliko, če ne več miši pokončá. Ako računimo le 200 dni v letu, v katerih morejo te živalice miši pokončavati, najdemo to-le:

dihur pokončá	primeroma	9000	miši,
podlasica „	„	9000	„
sova „	„	3400	„
vrana „	„	2400	„
krokar „	„	2400	„
sokol „	„	3000	„
jež „	„	3000	„
lisica „	„	4000	„
	Vkup	356000	miši.

Na leto pokončá toraj poprečno ena teh živalic 4450 poljskih miši, tu se ve še niso štete one, katere podlasica, dihur, jež i. d. pozimi pri skednjih in pohištvih vjame in poje. Ako računimo, da je v gozdih in gozdičih enega okraja le 20.000 vran, krokarjev, sokolov, sov, lisic, dihurjev, podlasic in ježev, in vsaj toliko se jih lahko šteje, če se le preveč ne preganjajo, bomo našli, da te živali na leto blizo 100 milijonov poljskih miši in zraven še neizmerno veliko ogercev ali ličink in druzega mrčesa pojedó. Po vsem tem se lahko trdi, da te in njih zarod na leto eno miljardo miši pokončajo.

V tacih gozdnatih krajih se tudi ne sliši govoriti o mišji zjedini, toliko huja je pa ta nadloga v ne gozdnatih ravninah Ogerskih.

Zdaj pa poglejmo po naši Avstriji. Kje najdemo lepo doraščene gozde, kje gozdiče visocega drevja, kje so prvotni gozdi nekdanje gozdnate dežele Sedmograške? Kje se te pri gospodarstvu natore silno potrebne živali, pokončevalci mrčesa varujejo? Zalibog, nikjer! razun morebiti v onih delih Karpat, v katere še noben človek ni prišel. Zarad tega se je k pomanjkanji lesa in h klimatičnim nesrečam ali uimam še pridružila ta nadloga, da miši napravljajo jako veliko škode, katere tudi trud najumnejših gospodarjev ne more odvrniti.

„Kärnt. Bl.“

Zmečkanje, maščenje ali drozganje grozdja ob trgatvi.

Spisal Rihard Dolenec, vodja deželne vinorejske šole na Slapu pri Vipavi.

(Dalje in konec.)

V Vipavi masté izvzemši le malo vinorejcev, z nogami. Delavec obleče pri maščenji kratke hlačice, podobne onim za kopanje namenjenim. Pred delom si še noge opere, in hajd v z grozdjem napolnjeno, 4 in še več čevljev globoko kad ali bedenj. O Vipavci! kako dalječ ste vendar za drugim vinorejskim svetom? Pomislite, kako počasi gré tako maščenje izpod rok! Pomislite pa tudi, kako s tem maščenjem snažnosti, glavnemu pogoju umnega kletarstva vstrezate! Marsikdo me bode zavrnil: saj si mastilci pred maščenjem noge operejo, so toraj snažni, in ako že kaj nesnažnega v mošt pride, saj vrže med kipenjem zopet vse iz sebe. Al tak vgovor ne veljá, naj si tudi mastilci noge operejo, dobro operejo, vendar to se ne more odvrniti, da bi se pri maščenji ne potili. Človeški, kakor tudi vsak živalski pot, ima v sebi različne, tudi amonijakalične solí v raztopljenem stanu; kar je pa v moštu raztopljenega, to ostane raztopljeno tudi v vinu, kajti le neraztopljene trde stvari more kipenje iz mošta izbacniti.

Kako pogubljiv je za vino amonijak, kako pogubljive vse njegove zveze, soli itd., uči nas gotovo dobro popolnoma dognana resnica, da se lahko največi sod vina z eno samo kapljico scavnice dočest uniči. Pa ne le vsled potenja pride lahko amonijak v mošt, ampak še po drugi poti, in po tej v veliko veči meri. Nočem je omeniti, zadostuje naj, da rečem: le nekoliko naj bodo delalci — mastilci — z gospodarjem nezadovoljni, le skušajo naj temu klubovati — koj je najdena. In potem naj se človek čudi, ako se marsikako, po grozdju soditi, dobro vino, vendar-le pokazi. Prva stopinja, katero morajo toraj Vipavski vinorejci storiti, ako hočejo napredovati v kletarstvu, je gotovo ta, da zavržejo vsi maščenje z nogami, ter manjši po mastilnih kadicah, veči pa po grozdnih mlinih sežejo. Da se bode drugo lože zgodilo, to je, da ne bode treba večim posestnikom mline še le bog vedi od kod naročevati — in to znabiti za drag denar — sklenil je pisatelj teh vrstic take mline domá izdelovati, ter jih po najniži ceni oddajati. Dobička pri tem noče iskati nobenega, ker mu je vstreženo, da le Vipavsko kletarstvo enkrat napredovati prične. Kdor si toraj mastilen mlin želí, oglasí naj se brž ko mogoče pri pisatelju na Slapu, da bode vedel, koliko jih napraviti.

Potreba živinskih sejmov v Lescah.

Z Gorenskega 17. julija.

V 24. listu letošnjih „Novic“ priporoča g. Luka Porenta napravo sejma za čebele v Lescah prve dni meseca avgusta. Hvale vredna je ta misel in vsem Gorenskim čebelarjem prav po godu. Ravno tako potrebni, in skoraj še bolj, se nam zdé nekateri sejmi za živino v tem kraji, ki jih zeló pogrešamo. Znano je, da naša Gorenska živina povsod dobro storí, kamor se prežene in prepelje. Dozdaj so imeli Poljanci, Korošci in drugi kupci navado, da so hodili po vaséh od hiše do hiše popraševat: „ali imate kako kravo ali voliča na prodaj?“ Kar pa so napravili v Kranji vsak pondeljek živinske sejme, kupcev ni več na Gorensko, in živina nam ne gré izpod rok. Kupci hodijo le rajši v Kranj, nam pa je predaleč živino doli goniti, zlasti ker se ni zanesti, da bi bilo vsak pondeljek dosti kupca. Potem se posili, da daj živino na pol zastonj, ali jo goni pa nazaj; in tako imaš veliko škodo, ker zapraviš čas in denar, in živina se zeló vtrudi. Zato bi nam bili živo potrebni nekateri sejmi za živino govejo in konjsko. Najpripravniši kraj bi bil pač v Lescah; Radoliški sejmi niso tega imena vredni. Ondotnemu srenjskemu zastopu očitajo, da se kaj malo poganja za povzdigo trštva, kupčije in sploh občnega blagostanja, in tudi prostora za živino nimajo. Napravili naj bi se po naših mislih kaki 4 sejmi; prvi pred pustom, morda na sv. Valentina dan, na debeli četrtek ali pustni pondeljek; drugi meseca

majnika okoli sv. Janeza Nep. ali sv. Urbana, predno gré živina na planine; tretji prve dni meseca avgusta s čebelarskim združen; in poslednji meseca oktobra po roženkranski nedelji ali okoli sv. Uršule, ko je živina spet že vsa domá s planin. Naj to reč poprimejo in doženejo Leščani sebi in vsem Gorenskim živinorejcem v prid. Priporočamo to zadevo prav živo županu g. Brence-tu, g. Legat-u, g. Avsenek-u in drugim veljavnim možém, ter tudi sosednjim občinam. Leščanom železnica in lega sploh zlato roko ponuja; le urno sezite po njej!

Slovstvene stvari.

O slovensko-nemškem delu Wolfovega slovarja.

Že 16. aprila 1861 je deželni zbor Kranjski enoglasno sklenil, da vzame v svoje področje, da se zadovoli naredbi §. 26 oporoke rajncega knezoškofa Wolfa, katera pravi, da se ima za stroške njegove zapuščine slovensko-nemški slovar brez odloga natisniti. — Tudi po končani zapuščinski obravnavi je Ljublj. knezoškofijsko Alojzijevišče kot glavni dedič s prisojilom deželne sodnije od leta 1864 dobil nalog, to volilo zvršiti in se pri sodniji skazati, da se je to zgodilo.

Osnoval se je v ta namen posebni odbor pod predsedstvom sedanjega stolnega prošta gosp. dr. Jan. Pogačarja. — Prevzel je po tem gosp. kanonik Kramar dotične zbirke Zalokarjeve, Caf-ove, Miklošičeve, Hočevarjeve in Pen-ove, ter je preskrbel, da se je vse to velikansko gradivo vredilo. — Pa z vsem tem se še do zdaj ni prišlo do začetka dela. Znano je, da je gosp. Levstik prevzel nalog, vrediti to gradivo za tisk, pa prva poskušnja, katero je po dolgih pripravah razglasil, pokazala je, da bi on takega dela svoje žive dni ne dokončal, in da naši potomci končanega tega dela ne doživeli. — Obsodili so strokovnjaki tako osnovo, prevídel je najbrže gosp. Levstek sam, da po tej poti ne pride do konca, in s tem je pustil delo.

Leta 1871 se je dogovarjalo z gosp. Navratil-om, ki je po vsem za to zmožen in marljiv, izdelati že tako željno pričakovan slovar, pa kakor je čast. bralcem „Novic“ znano, našle so se temu dogovarjanju zopet ovire, in pretekla so zopet tri leta — in slovar je tam, kakor pred tremi leti. — Da bi se delo vsaj že enkrat pričelo, poprašal je deželni odbor Kranjski tukajšni ordinarijat z dopisom od 12. aprila t. l. kaj in kako, — pa dobil je odgovor, da nikakor ni dolžnost dediča rajncega knezoškofa, skrbeti za rokopis slovarjev, stroške tiska pa je pripravljen plačati, kedar se bo slovar tiskal.

Ta odgovor je po tem, kar se je do zdaj godilo z blagodušnim volilom rajncega knezoškofa, pri deželnem odboru zbudil opravičeno skrb, da bi znalo to našemu narodu velevažno delo vedno počivati v dosedanjih rokah, in sklical je deželni glavar gosp. vitez Kaltenegger gg. deželne odbornike: dr. Bleiweisa, dr. Costa, Murnika, Dežmana, deželne poslance: kanonika Kramarja, dr. Poklukarja, Sveteca, dr. Razlaga, dr. Zarnika in prošta dr. Pogačarja, dež. šolskega nadzornika Šolarja, profesorje: Marna, Tušeka, Vavrů-a, Žakelj-a in Pleteršnika dné 16. julija t. l. v posvetovanje, kaj naj bi se včinilo, da se tako dolgo pričakoven slovar dodela.

Slovansko slovstvo.

* *Slovanski elementi v Venetščini. Spisal Dav. Trstenjak.* To delo, katero je že založila in na svetlo dala Matica slovenska, je prišlo še v posebnem odtisu na svetlo. Govoré o g. Trstenjaku moremo omeniti, da je njegova učenost zdaj vendar-le predrla led do pripoznanja njegovih del tudi od strani nemških učenjakov, kar nas mora o rojaku našem le veseliti. Povabljen je namreč tudi k arheologičnemu kongresu, ki ima biti letos v Inšpruku. Čestitamo!

* Matica slovenska je razposlala 3 zemljevide: Italijo, nemško cesarstvo in Turčijo z drugimi izhodnimi deželami. S temi tremi zemljevidi vred imamo zdaj 12 po Matici izdanih razdelkov velicega atlanta. Izdelani so tudi ti prav lično v Kökeví tiskarni na Dunaji. Da se kažejo v tako lični, da, krasni obliki, to je zasluga marljivega g. Cigale-ta, ki izdeluje zemljevide; posebno pametno se nam zdi to, da je nemška imena krajev le tam poslovenil, kjer so znana, sicer pa pustil originalna imena. „Narodu“ sicer ne oblika in ne tisk zemljevidov nista všeč, zato vdari zopet z loparjem po Matici, češ, da bi bilo oboje lahko boljši. Al premisliti je, da zemljevidi niso originalno delo, marveč odbor Matice je izbral iz najboljših originalov ravno to obliko in velikost. Tisk imen je jasen, komur sovraštvo do Matice ne zatemnuje očí, ga lahko bere. Sploh pa „Narod“ graja že iz principa vsako delo, ki ni v „narodni tiskarni“ tiskano, to je že stara reč.

* *Narodna biblioteka knjiga II. Ostan Božje ljubavi, Epos u X pjevanja duhovne Andrije Vitaljića.* To delo je prišlo ravnokar v Dubrovniku pri knjigarju g. Drag. Pretnerju na svitlo in se dobiva po 1 gold. 50 kr. Priporočamo ta epos tudi Slovencem.

Politične stvari.

Državnopravna opozicija in omahovalna stranka.

Česka dežela se je pri zadnjih volitvah zopet vrlo obnesla; pokazala je, da se svojih pravic popolnoma zaveda, in volila vnovič za svoje zastopnike v deželnem zboru Českem možake, ki stojé trdno kot hrast. Pokazala pa je ob enem tudi, da ne mara tistih veternjakov, ki so skonca sicer prisegli k zastavi opozicije, sčasoma pa, ko niso precej čez noč dosegli tega, kar so upali od opozicije, zgubili pogum in potrpljenje ter zapeljani še po oholi častiželjnosti jeli iskati druga pota, ki bi jih pripeljala do zaželjenega cilja. Temu se je pridružila, kakor pri naših mladoslovencih, neizvedenost, neizkušenost in grda nevošljivost, spoštovanje, katero je skazoval narod izkušenim voditeljem svojim, jih je zbadalo v oči in tako so se odkrehnili od močnega stebla opozicije in jeli politiko delati na svojo roko. Pri tem se jim je zgodilo, kar se zgodi v navadnem življenji pogosto tudi mladim trgovskim pomočnikom, kateri željni časti samostalnega trgovca zapusté svoje gospode in začno na svojo roko delati in sicer brez dovoljnega denarnega in morda tudi duševnega fonda. Kmalo so se jim jela zibati tla in da bi popolnoma ne propadli, začeli so se ozirati po družnikih in našli jih v nemčurski stranki, katera je tako že prežila na priliko, da bi si pridobila pomagače in sodelavnike zoper Česko državnopravno opozicijo. Prav taka podoba, kakor pri nas na Slovenskem.

Da bi pa ta uskok v tabor nasprotnikov nekoliko olepšali in opravičili, so ga najprvo napravili na „liberalno“ ali svobodoljubno namazanih berglah ali skakalnicah. S tem pa še vendar-le ni bil popolnoma opravičen odpad od narodne opozicije, za to, da so silili v deželni in državni zbor, niso vendar-le še imeli pravega

izgovora. Pa kar ni, se najde, ako se dolgo išče. Tako so tudi Češki „mladi“ našli izgovor, in sicer ta-le:

„Sporazumljenje o glavnih točkah tirjatev narodne opozicije Češke z ustavoverno stranko ni mogoče, čas nas je učil, da se pri takih okoliščinah ne dá nič doseči. Najbolje bo tedaj za nas, ako sprejmemo ustavo brezpogojno, da s tem sčasoma vsaj po malem pridemo do kakih pravic.“

Z drugo besedo je to, kar veljá tudi o naših mladih, kakor so sami izrekli: „Bodimo veseli, da nam državni zbor privošči vsaj nekoliko drobtin. Za pravice naroda se ne moremo poganjati, zahtevati ničesar, marveč le prositi in vse je dobro, kar izprosimo.“

Ali ni to pravo izdajstvo naroda? Pomislimo: kaj je začetek, bistvenost, kaj cilj ali namen državnopravne opozicije?

Odgovor vsaj na zadnjo točko vprašanja je tudi vodilo opozicije, katero določuje natanko njeno nalogo. Ta državnopravna opozicija se namreč drži misli, da le potem se more javno pravo naše prav razviti, ako se ustavni razvoj pripnè na tiste dežele in kraljestva, iz katerih je država sestavljena in katerih pravice „de jure“ (po pravici) še veljajo, ki jih ne more nobena moč jim vzeti. Pravico braniti pa je poklic vsake nravne države. Monarhija naša se je osnovala po dvojestransko veljavnih pogodbah, v katerih se je na eni strani pravica vladarstva dinastiji pismeno zagotovila, na drugi pa posamesnim deželam njene pravice. Te pismene pogodbe bi morale tedaj biti prave temeljne državne postave, ne pa druge samovoljne, enostranske naredbe, kajti nobena pogodba se ne more enostransko ob veljavo spraviti, namreč brez privoljenja druge stranke, s katero je sklenjena. Avstrijska „ustava“ pa se je nam Slovanom vsilila, toraj dala nam brez našega privoljenja; zato je enaka poslopju, ki je zidano na star temelj. Nobeno poslopje pa se ne dá staviti brez ozira na temelj, če hoče biti trdno; dajo se sicer narediti nova nadstropja, dá se tudi vse lepo ozaljšati, da se prav močno vidi, a čez noč se utegne podreti.

Tako poslopje — trdno na videz, a trohljivo znotraj — je Avstrijska ustava, katero hočejo mladočehi in naši „mladi“ pripoznati kot stalo vsega pogajanja z državnozborsko stranko. Ali niso še dosti skusili v zadnjem zborovanji? ali niso še spoznali, da od brezozirnosti zdaj vladajoče stranke ni ničesar upati za Slovane? Dasiravno za manjšino državnega zbora tiči dva milijona prebivalcev več nego za večino, vendar ni upati boljšega, dokler ne bo pravičnega volilnega reda. Tako dolgo se mora potrpeti, kajti s to stranko je vsako porazumljenje nemogoče. Ali bi mogla opozicija sistem, katerega je sto- in stokrat za nepravičnega, pogubljivega, neavstrijskega proglasila, kar naenkrat odobriti, se more odpovedati pravicam, katere ji gredó po starem pravu, in s tem, da popusti opozicijo, odložiti edino orožje, namreč politiko, abstinencije, nevdeleževanja? Nikakor! Držati se je mora tako dolgo, da si pridobí spoštovanje nasprotne stranke, potem še le se bo začelo pogajanje zarad sporazumljenja ali sprave med narodi. Dolgo to tako ne bo trpelo, kajti število tistih, ki iščejo v sedanjem državnem zboru blagor in rešitev Avstrije, postaja že zdaj čedalje manjše.

„Vendar zdaj še ni čas — pravi dopisnik iz Českega v „Reformi“ — za naskočno politiko. Sovražnika v njegovem sedanjem vtrjenem taboru potolči še ne moremo, pa izstradamo ga.“

In to se bo gotovo zgodilo, to prerokuje celó Dunajsk list, ki ne zagovarja sicer nepogojno vsega postopanja Slovanov in državnopravne stranke, timveč je le objektiven, toraj pravičen.

Življenjepisne črtice.

Oroslav Caf.

Kakor je bralcem našim že znano, je 3. dne t. m. sloveči jezikoslovec Oroslav Caf v Ptujem na Štajarskem v hudem napadu blaznosti svojemu življenju sam konec storil; 60 let stari mož se je namreč vstrelil. Ker vemo, da bo naše bralce mikalo kaj več zvedeti o tem učenjaku in narodnjaku, podamo jim to, kar piše njegov prijatelj g. Davorin Trstenjak, ki je gotovo dobro poznal njega in njegova dela, o njem l. 1872 v 3. številki „Zore“.

Piše namreč:

„Pred 40 leti je na slovstvenem polji tudi začel delovati drug rodoljub mladeneč, ki še sedaj živi, in je svoja dela k dovršku spravil, kolikor to more pomanjkljiva uprava človeškega duha. Njegovo imé je sicer slavno znano med slovenskimi učenjaki in domorodci, a malo manje so znana slovstvena dela njegova, ki čakajo priložnosti in potov, po katerih bi prišla na beli svet. Slovenski narod, kateremu je posvetil vse svoje dušne in gmotne moči, ima pravico izvedeti, kateri moževi, kako in kedaj so začeli za njegovo dušno prerojenje delovati. Je pa ta blagi mož in izvrstni učenjak: Jurij Oroslav Caf. Rodil se je 13. aprila 1814 v Rečici, fare sv. Trojice v Slovenskih goricah, kakošne 4 ure daleč od Maribora. Prve šole je obiskaval v farni šoli, 5 gimnazijalnih razredov je izvrstno opravil v Mariboru, druge študije na graškem vseučilišči. Vže kot učenec modroslovja je slovel kot eden najboljših poznavateljev grškega jezika, in stopivši v Graško duhovensko semenišče je ne samo napredoval v vseh bogoslovnih naukih izvrstno, nego tudi s posebno lahkoto si je prilastoval znanost arabskega, hebrejskega in sirijskega jezika. Ravnateljstvo, ki je znalo ceniti njegove zmožnosti, ga je postavilo za predstojnika v c. kr. konviktu, v katerem ga je mladež ljubila kakor svojega najboljšega prijatelja. Leta 1837 za duhovnika posvečen, pride naš slavni rodoljub za kaplana v Lebring pri Vildonu, in leta 1839 pa v Fravhajm blizo Maribora, kjer je kaplanoval 20 let. Romantični, zdravi in mirni ta kraj se mu je dopadel tako, da je vsakokrat prosil, naj ga tam še dalje pusté, kedar so ga namenjali kam inamo prestaviti. Tukaj je imel dovolj časa ves svojim študijam posvetiti se. Uže kot dijak je bil izurjen v vseh slovanskih jezicih, l. 1840 začne preučevati vse jezike arjanskega debla. Najprve preuči Boppove in Pottove dela o sanskritščini, po tem se spravi na preučevanje zendskega jezika, in ne moremo se načuditi, s kolikim požrtvovanjem si je nakupoval drage slovnice in besednjake dotičnih jezikov. Marsikatera javna biblioteka nima takošnih jezikoslovnih knjig, kakor Cafova. Deset tisoč goldinarjev gotovega denarja bi imel danes v hranilnici, ko bi jih ne bil daroval za znanost in domovino. Ko se Caf seznani s strojem azijanske betve arjanskega jezika, preuči evropsko, staro germanščino, keltščino, litovščino in vse romanske jezike. Tako z jezikoslovnimi vednostmi oborožen se spravi na spise svoje, katere hočemo malo dalje doli navesti. Zraven tega je nabiral pridno narodne pesmi, prislovice in gradivo za slovenski besednik. Čez 60.000 besedí je poslal v Ljubljano za slovensko-nemški slovar, ki se ima s pomočjo Wolfove ustanovnine na svitlo dati. Njegovi nabirki so iz vseh slovenskih izvornikov, iz vseh natisnjenih in rokopisnih slovarjev, iz časopisov in knjig, posebno pa iz naroda. Imel je pri sebi in preredil jih večkrat skoz celo zimo z lastnim denarjem — slovenske možé iz Rezije, Medjimurja, Krasa, Koroškega, in z njimi prebiral vse slov-

nike slovenske, celi „Orbis pictus“ Komenskega in poizvedaval, kako tej ali oni reči pravijo v onih krajih. Stare Pohorke je najel za prejo, da so mu pevaje prele povesmo, ker tako so najlože pravile pesni; tudi napeve je marljivo zapisaval. Zraven tega ni zamudil dolžnosti svojega stanú, viši so ga častili in hvalili, zato pričuje dvakratni slavni poklic sekovskega redništva, ki ga je enkrat hotelo imeti za profesorja pastirne na univerzi, drugikrat za podravnatelja v duhovnem semenišči. Caf je prosil, naj ga pusté v njegovem mirnem Fravhajmu, da more svoje študije dokončati. Storili so to radi, in tako pokazali, da znajo uvaževati vrednost slovstvenega delovanja. Bile bi mu omenjene službe lahko pot odprle do kakošne mitre, a naša „anima candida“ je bila zadovoljna s — komarvo. Kot kaplan fravhajmski je prestavil tudi Kampejevega Robinsona, zložil več molitvenih bukev, in vse to je delal, da si je z zasluženim honorarjem mogel kupiti — drage jezikoslovne knjige. Tudi za materijalno blagostanje svojih ovčic je skrbel naš učenjak, ustanovil v Fravhajmu drevesnico in trsovnico, posebno pa je bil velik prijatelj šole, in z ustanovljenjem farne knjižice skrbel za dobro slovensko berilo. Vlada mu je tudi izročila prestavo „Računice“ za šole, in on je bil prvi, ki je ustvaril matematično terminologijo. Zraven je podpiral slovenske časnike s svojimi prineski, pogostem brez imena, včasih pod imenom: Belankin. V literarni zavezi pa je živel z vsemi odličnejšimi slovanskimi pisatelji, in kdor izmed teh je hodil na pot v Jugoslavijo, nij zumudil Cafa v tihem Fravhajmu obiskati.

Leta 1859 mora se „sub obedientia sacerdotali“ naš vrli rodoljub preseliti v Maribor, kjer mu je rajni škof Slomšek izročil mesto semeniškega podravnatelja, in pa profesuro pastirne, zraven še dušno pastirstvo v semeniški cerkvi. S solzami v očéh me (Trstenjaka) obišče v Mariboru, kjer sem takrat živel, in se mi potoži, kako težko zapusti svojo službo, kako težko se loči od ovčic, ki so ga ljubile in čestile kot najboljšega očeta. V semeništči je delal marljivo kot vodja in učitelj duhovne mladeži, a malo časa mu je ostalo za študije, tudi se nij v mestnem zraku čutil zdravega. Da zopet pride v svoj pravi element — k študijam, prosi pri Dunajskem provincijalu reda Minoritov za sprejetje v red sv. Frančiška. Z veseljem je bil sprejet, ker so mu obljubili, da sme v Ptujskem samostanu vse žive dni živeti, in ker so mu tudi obljubili potrebnega časa, da utegne dokončati svoja dela.

Škofu Slomšeku je bridko pri srci bilo izgubiti iz vrste sekularnega duhovništva tako izvrstno moč in pridnega delavca v vinogradu gospodovem, zato mu ponudi, ker ni hotel nobenega kanonikata, mesto beneficijata v Ptuji, ob enem ga imenovavši duhovnim svetovalcem. Caf hvaležno prime to sicer ne mastno službico, v kateri vendar najde potrebnega časa za literarno delovanje. Pod Thunovim ministerstvom so Pražki učenjaki, kakor: Hanke, Šafařik, Čelakovsky, Purkyně, Hattala itd. si dosti prizadevali, da Caf dobí mesto na Praškem vseučilišči, in sicer profesuro primerjajočega jezikoslovja, katera je bila po odstopu Schleicher-jevem izpraznjena. Govore, da tega poklica niso podpirali pri ministerstvu lastni rojaki. Žalostno! to bi bilo mesto za tako temeljitega učenjaka. Vendar naš rodoljub živi zadovoljen, in dela kakor marljiva čebelica. Bog nam ga še dolgo let ohrani. Mi smo pri njem videli dogotovljene sledeče spise, razen uže v tem članku omenjenih, in sicer:

a) Critico-etymologicum Lexicon slovenicum; 60 pôl.

b) Izdelovanja jezikoslovna indoevropska; 160 pôl. Slovarji so pisani po srednjem samoglasniku, da se želena beseda lahko najde.

c) Slovniških opazek za slovenščino in slovanščino 42 sešitkov.

d) Kritiški slovarček k bolgarskim pesmam Miladinovičev, v katerem so tujke iz turškega in novogrškega pojasnjene. 6 pôl.

e) Dostavkov, popravkov in razlag k Miklošičevemu „Lexic. paleoslov.“. 20 pôl.

f) Slovniških opazek k indoevropejskim jezikoslovnim preiskavam. 50 pôl.

Zraven tega manje spise o slovniških pogreških, ki se v naših celó v vednostnih knjigah potikajo, in nam besedni razum prečijo in pačijo, dalje vsporedno primerjanje in razlaganje rezijanske in ogersko-slovenske slovnice, izjasnenja staroslovenščine iz slovenskega narečja itd., toraj vse skupaj črez 500 pôl z velikim trudom nabranega jezikoslovnega blaga. Caf stojí na vrhunci jezikoslovnih znanosti, in njegovo imé bode, kedar njegovi spisi zagledajo beli svet, tako cenjeno kakor imena Miklošič, Buslaev, Bopp, Pott, Schleicher itd.“

To je bil mož, čegar zguba je domovini naši zeló zeló občutljiva. Zapustil je veliko in dragocenih del, posebno biblioteka njegova ima veliko vrednost. Najimenitnejših del je 110, med temi najbolj dragi sanskritski besednjak v 6 zvezkih, izdan po akademiji učenosti v Petrogradu. Pa še tudi drugih dragih in redkih knjig je veliko. Rokopisov je velik predal poln. Tako ga bomo spoznavali bolj na tanko še le po smrti. Literarične zapuščine dobi po lastnoročni njegovi oporoki polovico Zagrebška akademija znanosti, polovico pa „Slovenska Matica“. Za to zapuščino, katera bo izdatno pomnožila narodno blago, gre ranjcemu hvala vsega naroda.

Bodi mu večni spomin!

Mnogovrstne novice.

* *Kralj se ne le po imenu lahko imenuje Rihard King*, posestnik okraja „Santa Cobrutus, kjer ima 65.000 goved, 10.000 konj, 7000 ovac, 8000 kóz in 84.132 njiv. Vse čede pase 300 mehikanskih pastirjev, kateri potrebujejo pri tem delu 1000 konj. King dobí vsako leto po 12.000 telet in prodá 10.000 glav pitane živine.

* *Prof. Landerer v Atenah* trdi, da ima cvetje rumenega volovskega očesa (Chrysanthemum regetum) in belega (Chrysanthemum Leucanthemum) ravno tako mrčesom neprijetno moč v sebi, kakor Pyrethrum caucasicum, iz katerega cvetja se napravlja perziški prah zoper mrčese. Ker se te cvetlice tudi pri nas nahajajo, ni težko se prepričati, ali ima profesor Landerer prav ali ne.

* *Pregled ljudí celega svetá.* Na celem okrogu naše zemlje štejejo sedaj okoli 1288 milijonov duš. Oni govorijo 3642 jezikov in narečij. Raznih vér štejemo okoli tisoč. Katoličanov je 185 milijonov. Protestantov vsake barve je okoli 100 milijonov. Nezedinjenih Gerkov je 80 milijonov, druzih kristijanov je 15 milijonov, Judov se šteje 6 do 7 milijonov, Mohamedanov 70 milijonov. Po tem takem ostaja še okoli 830 milijonov nevernikov ali poganov. — Umerje jih povprek vsaki dan 91.554 ljudí, vsako uro 3730, vsako minuto 60. Po čez vzeto življenje ljudí na tem svetu je 33 let; ena četrt ljudí pomrje v prvih sedmih letih življenja, polovica jih pomrje do sedemnajstih let; med 1000 ljudí je komaj eden, ki doseže sto let, med 500 eden doseže 90 let, in med 100 eden 60 let.

Zabavno berilo.

Moj pès.

Smešnica, spisal J. Aléšovec.

(Konec.)

Vsi preiščemo voz, a o listnici ni ne duha ne sluha v njem. Oče postanejo še bolj bledi, kakor so že bili. To bi bila prevelika nesreča, če bi jo bil zgubil", mrmrajo na pol tiho.

„Ste imeli veliko denarja pri sebi, oče?" jih prašam jaz.

„Žalibog, veliko! Včeraj sem vzel iz hranilnice par tisuč, ker sem hotel z mlinarjem v družbi nekaj kupiti."

„Nemara je pa kdo denar vam iz žepa vzel, ko sva na vozu spala," pravim jaz zdaj tudi prestrašen.

„Najbrže bo tako! O preklicana družina, ki človeka toliko stane!"

„Ne obupajte še, morda se denar vendar-le še kje najde", jih skušam tolažiti.

„Kje li? Če ga je kdo vkradel, se ne bo dal vjeti; da bi ga pa bil kak pošten človek našel, če sem ga zgubil, tega se dandanes tudi ni nadejati, je premalo poštenih ljudí na svetu."

„Alo, kaj pa Atila nese v gobcu?" zakričí pastir, ki je tudi zraven stal. „Kost to ni, je preširoko videti."

Vseh očí se obrnejo proti Atili, ki je ravno zdaj vkrenil na dvorišče in v gobcu nekaj nesel.

„Listnica je, denarna moja listnica," kričé oče; vzemite mu jo in poglejte, če je še kaj v njej!"

Jaz skočim pèsu naproti, ki je vidno spehan, in mu vzamem debelo usnjeno listnico iz gobca. Bila je zunaj vsa mokra. Trepetaje jo oče razmotajo in ko je odprta, zakričé veselja:

„Ves denar je v njej, le toliko ga manjka, kolikor sva ga zapila. Kuharica, danes dobí Atila zopet kračo, čuješ! Kako li je pes prišel do listnice?"

„Najbrže vam je potoma iz voza padla, on jo je pobral in nesel za nama," odgovorim jaz in jamem Atilo božati.

„V zlato bi dal tega pèsa vkovati," vriskajo oče, Atila pa teče po dvorišču vode iskat in naletí pri tem na posodo ravno namolzenega mleka, ki je stala pred hlevom, ter ga začne požrešno potepati.

„Nemarna zverina ti," pa zakriči dekla, ravno stopivši iz hleva in išče palice; „boš šel! Meniš, da sem zá te namolzla!"

„O, le pusti ga, Lenka; daj mu še eno posodo, če le hoče," pa velé oče, „danes je zaslužil še veliko več. Da mi tega pèsa nihče ne vdari, „razumite!" ukažejo potem hlapcem.

Tako je bil denar rešen, mačnico sva pa pregnala z očetom zopet po vinu. „Klin s klinom", so rekli oče in šli v klet, kjer je stal sod prav dobre in zdrave kapljice, poslane jim po prijatelju od lastnega pridelka.

* * *

Čemu bi to, kar se je potem zgodilo z mano, obširno popisoval? Saj sledi vse iz tega, kar sem dozdaj popisal, kakor sledí iz več bokalov pijanost. Toraj bom skrčil vse v nekatere kratke stavke.

Pri sodnijski obravnavi sem bil krivega spoznan ponočnega rogoviljenja in razžaljenja svetovalca in obsojen na mesec dni v zapor, a moj zagovornik je vložil pritožbo do više sodnije ter mi zagotovil, da bom popolnoma oproščen. Zaupajoč besedi njegovi sem tudi podvizal se ženiti pri Marijci, čez tri mesece sva bila res poročena in očeta sta skrbela, da se je ta dogodba zadosti slovesno obhajala. Svatba je trajala dva dni, v katerih se je mnogo pojedlo in popilo ter tudi mnogo smodnika požgalo.

Pa osoda rada nagaja človeku. Razsodba prve sodnije je bila potrjena, le kazen mi je bila znižana na 14 dni zapora. Hudo mi je bilo precej po ženitvi iti v luknjo, a moralo je biti in šel sem. Zdaj sem že zopet pri Marijci, ki je ženica, da je nikomur drugemu ne privoščim.

Minka se je omožila še pred mano in vzela nekega sivega, a bogatega vdovca, kateri pa zdaj ne vé zá njo, ker je z njegovimi bankovci in mladim gizdalinom šla križem svet. Kako sem jaz vesel, da imam Marijco in ne Minke!

„Kaj pa Atila?" bo morda kdo vprašal.

Kdor ga hoče videti, naj pride k meni in prinese puško seboj. Jaz imam obširen lov, Atila pa dober nos in ker jaz malokdaj kako žival zgrešim, katero mi on pokaže, sva drug z drugim prav zadovoljna. Če je doma, ima pa pri očetu vsak opoldan lep kos mesa; če oče prej umró — kar pa Bog varuj! — kakor on pogine, so obljubili narediti ustanovo, iz katere bo Atila dobival vsaki dan svoj kos mesa še po vrhu. Tako je njegova prihodnost popolnoma zavarovana.

Atila je tudi prav vesel in dobrega zdravja, in kedar moj Tonček, zdaj poldrugo leto star, zaupije: „Tila! Tila!" urno priteče in še ne renči ne, če ga fantek še tako za ušesa vleče ali s šibo po njem maha. Da ga ima Marijca tudi rada, se razume samo po sebi.

Naši dopisi.

V Gorici 17. jul. — Tri vatle dolgi razglasi po oglih naznanjajo, da se bode 18. t. m. v gledišči slavila petstoletnica Petrarca-ve smrti (umrl l. 1374 blizo Padove). P. je največi italjanski lirik in eden najimenitniših mož svojega časa. Goriška slavnost se je napravila po prizadevanji tukajšnjega društva „Gabinetto di lettura"; udeleževali se boste svečanosti tudi telovadsko in filodram. društvo, in celó nemški „Gesangverein" ni hotel pri tem zaostati. — Z našim šolstvom ne bomo imeli nikoli mirú. Zdaj napravljajo tù v Gorici nemško (beri: nemško) dekliško šolo! Jeli to zadnji Ceschi ev čin? Prvi Pino-tov ne more še biti, ker novi namestnik ni še prišel. Brž ko ne je to Dunajske vlade delo — pa gotovo ni prvo, ne zadnje te baže. Prosit! — „Akademija znanosti" v Berolinu je prisodila eno razpisanih daril (ki se vsaki 2 leti podelujejo), Goričanu Ascoli-u, profesorju-linguistu v Milanu (?). — „Isonzo" je bil preteklo soboto v prepoved dejan zarad nekega sestavka „I clericali". Od kar imajo Goriški „klerikalci" svojo (Majlingovo) tiskarno, je „Is." veliko hujši, in se v nekaterih sestavkih že bliža tisti znani pisavi, po kateri se slovensko slovstvo (!) novejega časa tako žalostno odlikuje. *) — Mikavno gledati je, kako hitro g. Kocjančičevi mlatilnici na par na malih in velikih Rojah žito mlatite. Ali še nikoli se niso naši okolični kmetje tako zmotili v cenjenji pridelka, kakor letos. Pšenica je bila krasna; še ko so jo želi, ni bilo videti, da bi bilo klasje jalovo. In vendar je prišlo izpod mašine za dobro tretjino manj zrnja, ko so prej računili. Zrno je pa sicer lepo. Ječmen je dobro privrgel. — Znano je, da se v staroslavnem Ogleji (po zimi) sistematično izkopavajo starine pod vodstvom našega nadinženirja Baubela e. Gre namreč za to, da bi se natančno razkrila lega starega mesta, da bi se določil obseg mestnih zidov,

*) Tako umazan ondašnji „Isonzo" menda vendar ni, če je res, da ni hotel sprejeti prestave nekega „Narodovega" feuiletona. Vred.

razkazala lega ulic in se sploh obris mesta ustanovil. Koplje se do 8 čevljev globoko in marsikaj mikavnega se je že spravilo na dan. Našle so se popolnoma ohranjene ulice s krasnim tlakom in s kolovozi, kakor v Pompejih. Letos, po véliki noči, sta bila dva uradna izvedenca-starinoslovca z Dunaja (gg. Kenner in Hauser) v Oglejí. Na njuno temeljito sporočilo je dovolila vlada za nadaljevanje preiskav 2000 gold. na leto. (Do sedaj je bilo dovoljenih samo 500.) Nadejamo se, da se posnetki iz omenjenega sporočila po kterem Primorskem listu priobčijo. — Danes se nam poroča iz Solkana, da se je nad podnožjem sv. Gore, kjer grušec kopljejo, posul strop nad jamo in enega delalca (T.) zasul; izvlekli so mrtvega. Dva druga delalca sta bila za časa ušla. — Zdaj, ko dopis sklepam, imamo po hudi vročini vihar in visé nade- in strahúpolni oblaki nad nami.

Iz Senožeč. — 11. dne t. m. so bili v občinsko starešinstvo izvoljeni: za župana Jožef Piano; za svetovalca: Janez Meden in France Mahorčič.

Iz Leskovca. — 5. dne t. m. se je izvolil: za župana naše občine Anton Dremelj, za svetovalca pa France Rus in Janez Klemenčič.

V Dobu si je novi občinski odbor 19. dne junija izvolil za župana Antona Šerka, in za svetovalca Jožefa Klemenčiča in Franceta Ovna.

Velike Pece. — 19. junija je volil naš občinski odbor v starešinstvo: za župana Andreja Verbiča in za svetovalca pa Jožefa Kastelica in Janeza Zaletel a.

Iz Kranjske gore 17. jul. — Okolica našega kraja se po pravici imenuje „Kranjska Švica", narava je tu veličastna, da malo kje tako, ker razpostavlja na ogled posebno v jutranjega solnca žarkih leskeče se skalnate vrhove hribov, potem vodopade ali slape, jezera itd. Te krasote narave vabijo leto za letom tujce, ki prihajajo k nam jih občudovat. Da vsak tujec nekaj denarja na ta način pri nas pusti, je gotovo in dobro za nas; zarad tega se pa mora vsak čuditi, ko vidi, kako malo se za tujce storí. Ako prideš v gostilnico in želiš kaj jesti, navadno ne dobiš druzega, ko piško, klobaso ali suho svinjino, večkrat pa še tega ne. Pivo se na več krajih toči, a kaj, ker je popolnoma mlačno! In vendar imajo Kranjskogorci goré večnega ledú prav pred nosom, tako da bi si vsak krčmar prav lahko in z majhnimi stroški napravil ledenico, v kateri bi se hladilo pivo in se dalo meso dalje časa hraniti. Sicer je ljudstvo na moč prijazno in spoštuje tujce, tudi se pri nas skoro nikdar ne sliši o kakem pretepu ali tatvini; po gostilnicah se tujci ne odirajo, kakor je brati na pr. o Bledu ali o krčmarju M. na Bohinjski Bistrici. Da bi se odpravila še prej omenjena nepristojnost, potem bi gotovo mrgolelo tujcev, ki bi bili z naravo in prebivalci popolnoma zadovoljni. — Še nekaj je omeniti, kar ne žali samo tujca, nego bolj še domače. Imamo namreč učitelja, ki je lansko leto tudi v cerkvi pri službi božji orgljal. Ko je pa tudi on, kakor vsi drugi, postal „samostojin, neodvisen", je popustil orglanje; češ, to se ne spodobi za učitelja, in tako imamo zdaj ali tiho mašo ali pa pojó pevke; vendar pa ni cerkvena svečanost tako slovesna, kakor če se razlegajo godbe glasovi po cerkvenih prostorih in zbujajo ljudstvo k pobožnosti. Temu „strikanju" našega g. učitelja se moramo pa še tem bolj čuditi, ker bi se mu vsak pristranki zaslužek gotovo dobro prilegel, kajti s svojo učiteljsko plačo 33 gold. na mesec, katere pa pri vsem tem še redno ne dobiva, tako ne more shajati, to priposnava sam. — Te dni nas je obiskal okrajni glavar Radoljški g. pl. Wurzbach, in sicer je prišel napovedat nekaterim velike denarne kazni, v katere so padli vsled tega, ker se homatije zarad gozda nikakor nočejo še vravnati. Kako dolgo še se nam bo godila škoda na denarji in po gozdih? Kaj neki počne g. pl. Wurzbach zdaj, ko nima več taborov prepovedovati, da ta reč ne gre nikakor naprej? Ali moramo popolnoma obožati, predno bo kaj? — Vreme imamo že dalje časa kaj različno, dopoldne solnce, a popoldne grom in tresk; polju je to prav ugodno in vse lepo raste. — V „rovtah" nad Dovjem so našli nedavno sedmero goved na enem kupu po streli ubitih. Tudi po gozdu je že vihar mnogo škode napravil.

Iz Ljubljane. — C. kr. deželno predsedništvo je imenovalo tajnika pri deželni vladi in nje predsedništvu dr. Julija viteza Vestenecka za ministerijalnega komisarja pri trgovsko-obrtnijski zbornici v Ljubljani.

— (*Iz seje dežel. odbora 10. in 17. julija.*) Sklenil in odobril se je ugovor proti vladni nameri, da bi morala dežela oziroma cestni okraj prevzeti oskrbovanje dovozne ceste h kolodvoru v Postojni, katero je dala vlada napraviti ter jo je tudi dosedaj vzdrževala. — Deželni vladi so se na njeni dopis naznanile predloge deželnega odbora za prihodnji deželni zbor, izmed katerih se tukaj navedejo sledeče: predlog o premembi časa (termina) za izplačevanje pokojnin deželnih uradnikov in služabnikov; — načrt postave o pobiranji priklad od zapuščin za normalni šolski zaklad; — novela k deželni šolski postavi zarad odprave šolnine in uredbe priklad na davke za šolske namene; — poročilo o izvanrednih stroških in dohodkih v deželnem gospodarstvu l. 1874; — poročilo o uravnavi razmér med deželo in Ljubljanskim mestom gledé priplačil k stroškom za realko v novih prostorih; — poročilo o napravi kmetijske šole na Dolenskem; — poprava občinske postave. — Seja skupščine za posvetovanje o natisu slovensko-nemškega dela Wolfovega slovarja se je odločila za 16. dan t. m. — Sklenilo se je, obrniti se na ministerstvo, da se postavita vsaj za Dolensko in Notranjsko dva živinozdravnika, ker dežela zarad premnogih drugih bremen ne more osnovati deželnih služeb za živinozdravnike. — Sklenilo se je, najemnike vžitnine od vina in mesa in dr. zarad dolžne deželne priklade na vžitnino po primernem potu tirjati in k rednemu plačevanju deželne priklade opomniti. — Vsled dopisov telegrafnega vodstva v Trstu, da se bode napeljal telegraf iz Logaca skozi Hrušico v Col (Podvelb) in iz Ljubljane čez Višnjogoro, se naroči vsem dotičnim cestnim odborom in županstvom, da se pri postavljanji telegrafnih kolov itd. ne bodo delale nobene ovire. — Načrt deželne postave za prihodnji deželni zbor, po katerem bi se odpravila šolnina in namesto nje vpeljala priklada na davke za šolske stroške, se je izročila deželnim odbornikom v pregled. — Na dopis deželne vlade, da bi deželni odbor za prihodnji deželni zbor pripravil načrt deželne postave, po kateri bi se stroški za oskrbovanje oseb, katerih domovinstvo ni določeno, prevzeli na deželni zaklad, odgovorilo se je zanikavno, ker se deželnemu zakladu ne more še več stroškov naložiti.

— (*Telegrafsko vodstvo v Trstu*) naznanja, da se je v Šentjerneju na Dolenskem dne 18. julija t. l. odprla telegrafska postaja z omejeno dnevno službo in v zvezi s pošto.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Narod" se je bil zopet prav debelo legal ali marveč babje laži po vseh kotih pobral, da bi s tem založil „klerikalcem" zaušnico. Pripovedoval je bil namreč, da misijonar g. Pirc živí tù v Ljubljani v siromaštvu, da ga duhovščina pusti stradati in brez vse podpore itd. Vse to pa je zlegano od konca do kraja. „Slovenec" je „Narodu" obširno in temeljito dokazal, kako debelo se je zopet legal. „Tagblatt" je hitro šavsnil po „Narodovi" kosti, a niti on, niti „Narod" ne popravita svojih laží, kar bi mo-

rala, ako bi jima bilo kaj mar za poštenje in časnikarsko čast. — „Novičin“ članek „Koder Vošnjakovci hodijo, tam trava ne raste“, je „Narod“ z naslovom: „Kamor Bleiweisova senca pade, tam trava ne raste“ — vrnil, to je, prenaredil je nekatere stavke po svojem in jih obrnil na „stare“, tiste pa, ki mu niso bili za rabo, je izpustil. Ta način vračanja se je naučil od „Slov.“; takrat, ko je „Slov.“ „Narodu“ to storil, je pravo zadel, reč je bila izvirna, dostojna in ostra; zdaj pa, ko je že vsakemu znana, je k večemu abotna, neumna in zasluži sodbo, kakoršna bi zadela tistega, kateri bi dandanes hotel posnemati Krištofa Kolumba z jajcem. Pri vsem tem je jako grdo tako psovanje dr. Bleiweisa, kajti če bi njega ne bilo, Bog vé, kje bi bili mi drugi Slovenci, kje „Narodova“ sodrga in smeti! Zato, poredneži „Naroda“, klobuk iz glave, kedar zagledate dr. Bleiweisa! Prosite ga, da bi na vas vsaj nekoliko njegove sence padlo; morda bo potem kaj druzega rastlo iz vas kakor smrdljiva zeliša, kačje jagode in strupene gobe. Najbolje bi, se ve da, bilo za vas, ako bi se hotel spoštovani Nestor naš tako ponižati, da bi vas za ušesa stresel in nekaj leskovine nad vami razbil; morda bi se vsaj žurnalistične spodobnosti od njega naučili; do tega se pa gosp. dr. Bleiweis gotovo ponižal ne bo in to je — škoda za vas!

— (*Dr. Costa in „Narodovci“.*) „Narod“ je prinesel gotovo v njegovi kuhinji skuhani „witz“ (?), da dr. Costa misli stopiti v red minoritov. To se sicer ne bo zgodilo, pač pa se močno govorí po mestu, da misli pristopiti „Narodov capo“ Jurčič kot „kozel“ h kapucinom, njegov drug dr. Vošnjak pa da gré v votlino na Vrašici za puščavnika, kjer bo korenine in kobilice hrustal. Ker sta oba omenjena človeka za svoje obilne grehe pokore zeló zeló potrebna, se nam ta govorica popolnoma verjetna zdi.

— (*Deželni načelnik Kranjski g. vitez Widmann*) se je pripeljal 20. t. m. v Ljubljano, kjer je bil po uradnikih zeló mrzlo in beraško na kolodvoru sprejet. Da naše „Tagblattovce“, med katerimi je veči del uradnikov, dobro spozná, mu priporočimo, naj bere „Tagblattov“ članek „Platzhalter.“

— (*Razjasnilo in apelacija do gospoda knezoškofa Ljubljanskega.*) „Slov. Narod“ v 162. listu moje pismo, ki sem ga deželnemu odboru poslal na vabilo njegovo, naj se udeležim obravnave o slov.-nemškem slovarji, imenuje „protest“, in pri tej priliki ponavlja laž, da jaz sem „skoro edini kriv“, da je gospod knezoškof gosp. Levstiku ustavil začeto vredovanje omenjenega slovarja (v nekem prejšnjem listu pa je „Narod“ mene, prof. Marna in prof. Lesarja imenoval trójico, ki je Levstiku vzela delo).

Da svet izvé, kaj sem sl. deželnemu odboru, pozvan v skupščino, pisal, in ali je to pismo „protest“ ali je mnenje v posvet poklicanega, naj sledi pismo, ki se je tako-le glasilo:

„Slavni deželni odbor! Ker nisem v stanu vsled častitega vabila od 10. dne t. m. št. 3949 udeležiti se razgovorov o zadevah slovensko-nemškega slovarja, drznem se sledeče nasvete izročiti častiti skupščini v blagovoljni prevdarek. Prvo, kar je treba, je odstraniti ovire, ki so dozdaj zadrževale tisek slovarja.

Ovira glavna pa je ta: a) da manjka resne volje izpolniti oporoko preblagega knezoškofa Wolfa. Če je ranjki Janežič z majhnimi svojimi močmi v kratkem spravil na dan oba dela slovarja, no! Wolfova moč je velika! — Druga ovira je b) napačna misel, da Wolfov slovar mora biti to, kar velikansko delo kake akademije. Naj se bere predgovor k nemško-slovenskemu delu, in videlo se bo, da slovar ta naj vstreza dejanskim potrebščinam šol, uradnikov in sicer javnega življenja.

To dvojno oviro odstraniti, bode naj skrb sl. deželnemu zastopu in kmalu imamo dober slovar v rokah. Naj nihče ne misli, da more biti kak slovar „omnibus numeris absolutus“, — tacega nima noben narod in ga ne bode imel, dokler se ne ustavi omikovanje in olikovanje jezikov.

Slovar slovensko-nemški bil bi že zdaj morebiti gotov, ako se leta 1871 ne bi bilo vredništvo njegovo iz rok Navratilovih eskamotiralo v druge ali morebiti v nobene.“

Kar pa se tiče trdovratno ponavljane hudobne laži, da sem jaz (s prof. Marnom in rajnkim prof. Lesarjem) kriv, da se je g. Levstiku vzelo vredovanje slov. nemškega slovarja, ne spuščam se z „Narodom“ v nobeno besedovanje, ampak milostljivega gosp. knezoškofa vljudno prosim: naj po kateri koli poti pismeno izreči blagovoli, da jaz nisem nikoli in nikdar o tem ž njimi ne najmanjše besedice govoril ali po komu drugem na to delal, da se Levstiku vzame vredovanje slovarja. Poštenje moje zahteva, da se ta nesramna laž na odločnem mestu svetu odkrije, ne za tega del, kakor da bi se jaz hotel zagovarjati pred g. Levstikom in njegovimi privrženci, ampak le zato, da svet po krivem ne sodi, da sem jaz zadolžil to, da po preteklih tolikih letih še nimamo slovarja, za katerega velikodušnega mecena dobiti je tako srečen bil moj „Koledarček“.

Za trdno se nadjam, da gosp. knezoškof ne bodo dali mojega poštenja dalje žaliti po hudobnih lažéh, pa tudi ne poštenja unih dveh obrekovanih gospodov.

Dr. Jan. Bleiweis.

☛ **Kdor ni še prišel po panj, ki ga dobí od družbe kmetijske, naj pride brez pomude!**

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Ustavoverci se strašno bojé potovanja cesarja našega v Prago. Ta strah ima dober vzrok, kajti ustavoverci imajo slabo vest, katera jim pravi, da bi cesar sam utegnil videti reči v pravi svitlobi, ne pa v tisti, v kateri so mu jih oni kazali, in da bi se potem utegnila zopet odpreti pot sprave z državnopravno opozicijo.

Češka. Iz Prage. — Pri ožji volitvi v Kolinu, kjer je bil mladočeh dr. Sladkovsky že deset let vselej skoro enoglasno voljen, je zmagal zdaj staročeh Ruml, „homo novus“, le zarad tega, ker je bil po staročehih priporočan. Kje je toraj vaša „garda“ mladiči!

Hrvaška. — Za gotovo se poroča, da se bo deželni zbor Hrvaški pričel še ta mesec.

Pruska. — Napad na Bismarka, katerega je včinil nek sodarsk pomagač po imenu Kullman, so zvrnili sovražniki cerkve brž na — „klerikalce“ in tudi zagrabili Solnograške škofije duhovna gosp. Hanthalerja, katerega so pa morali kmalo spustiti, ker je čisto nedolžen. Nekaterim se ta napad zdi komedija, napravljena po Bismarku samem iz tega namena, da bi si pridobil zopet že zeló zatemnelo priljubljenost pri ljudstvu. Za dober denar se dá vse napraviti. „Spiegelberg, ich kenne dir!“

Kursi na Dunaji 21. julija.

5% metaliki 69 fl. 40 kr.	Ažijo srebra 104 fl. 75 kr.
Narodno posojilo 75 fl. 55 kr.	Napoleondori 8 fl. 90 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedići v Ljubljani.